

ارزیابی عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان بر اساس الگوی سیپ (CIPP) Evaluating the Educational Performance of Ardakan University Based on CIPP Model

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۵/۱۲/۰۸

تاریخ دریافت مقاله: ۹۵/۰۸/۰۵

Yasser Rezapour Mirsaleh
Seyed Abolfazl Atri Ardakani
Fateme Behjati Ardakani

یاسر رضایپور میرصالح*
سید ابوالفضل عطری اردکانی**
فاطمه بهجتی اردکانی***

Abstract: The purpose of present study was to evaluate the educational performance of Ardakan University based on students and faculty members' opinions by using CIPP model in the academic year 1394-95. This survey was a cross-sectional-discretionary study that carried out in 41 faculty members and 340 student who were selected by randomly sampling. The data gathered by a researcher-made questionnaire designed based on CIPP model. The data analyzed by one-sample T test and independent T test. The results show that both faculty members and students in all of dimensions of CIPP model including Context, Input, Process and Product, believed that educational performance of Ardakan University is appropriate ($p < .05$), only in equipment dimension, students believed that equipment of the university was average ($p > .05$). Except in equipment and students dimension, faculty members evaluate the educational performance of the university better than students ($p < .05$). Based on the results, it can be concluded that Ardakan University, despite of newly foundation, can reach the good educational performance in a short time.

Keywords: Ardakan University, Educational Performance, Research Performance, CIPP Model

چکیده: هدف از انجام این پژوهش بررسی عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۹۵ از نظر دانشجویان و اعضای هیئت علمی با استفاده از الگوی سیپ (CIPP) بود. پژوهش حاضر، مطالعه‌ای مقطعی-توصیفی از نوع پیمایشی بود. نمونه پژوهش شامل ۴۱ نفر از اعضای هیئت علمی و ۳۴۰ نفر از دانشجویان دانشگاه اردکان بود که به صورت تصادفی ساده انتخاب شده بودند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته بر اساس الگوی سیپ، جمع‌آوری و با استفاده از آزمون‌های تی مستقل و تک نمونه، تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که هم اعضای هیئت علمی و هم دانشجویان در هر چهار بعد زمینه، محتوا، فرایند و برون‌داد، عملکرد آموزشی دانشگاه را در سطح مطلوبی گزارش کرده‌اند ($p < .05$). فقط در بعد تجهیزات، از نظر دانشجویان امکانات دانشگاه در حد متوسط قرار داشت ($p > .05$). به جز بعد کیفیت دانشجویان و تجهیزات، عملکرد آموزشی دانشگاه از نظر اعضای هیئت علمی بهتر از دانشجویان ارزیابی شده بود ($p < .05$). با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که علی‌رغم نوپا بودن، دانشگاه اردکان در مدت‌زمان کوتاهی توانسته است به معیارهای مطلوب آموزشی دست پیدا کند.

واژگان کلیدی: دانشگاه اردکان، عملکرد آموزشی، عملکرد پژوهشی، الگوی سیپ.

* استادیار گروه مشاوره دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اردکان (نویسنده مسئول):

(y.rezapour@ardakan.ac.ir)

** کارشناسی ارشد علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اردکان

*** استادیار گروه مشاوره دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اردکان

مقدمه

یکی از مهم‌ترین مسائل مورد توجه در نظام آموزش عالی، بحث کیفیت است. موفقیت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در دستیابی به اهداف و انتظارات آموزشی، مستلزم توجه و بررسی و نیز بهبود و تضمین کیفیت آموزش است. عملکرد آموزشی، مهم‌ترین ابزار دستیابی هر نظام آموزشی به رسالت‌ها و هدف‌های خود و افزایش کیفیت آموزش است. بارود^۱ (۲۰۱۰، ۷۱) معتقد است که عملکرد آموزشی مهم‌ترین عنصر و جوهره هر نظام آموزشی است که اثربخشی آن را تضمین می‌کند. بنابراین تعیین ساختار بهینه عملکرد آموزشی، با توجه به تغییرات جهانی و گسترش علوم و فناوری‌های نوین، از دل‌مشغولی‌های مهم دست‌اندرکاران آن است. این مهم با استقرار نظام کارآمد ارزشیابی آموزشی در نظام‌های آموزشی تحقق می‌یابد (یارمحمدیان، ۱۳۸۳، ۷۱۲).

ارزشیابی عبارت است از جمع‌آوری اطلاعات برای تصمیم‌گیران که با هدف تعیین شایستگی و ارزش یک موضوع، دستیابی به خط‌مشی‌های بهتر عملیاتی‌سازی آن موضوع و بهبود کیفیت عملکرد در آن موضوع انجام می‌شود (سریون^۲، ۲۰۰۷، ۸). ارزشیابی در حوزه‌های مختلف علوم کاربردی انجام می‌شود و در هر حوزه تعاریف خاص خود را دارد. ارزشیابی در حوزه‌های آموزشی به معنای فعالیتی رسمی است که برای تعیین کیفیت اثربخشی و ارزش یک برنامه یا فرایند آموزشی اجرا می‌شود و هدف اصلی آن تعیین ارزش برنامه‌های آموزشی و قضاوت ارزشی در مورد آن است تا الگویی برای دست‌اندرکاران نظام آموزشی برای تصمیم‌گیری درست و انجام اصلاحات در نظام آموزشی فراهم آورد (بارود، ۲۰۱۰، ۷۲). به عبارت دیگر، ارزشیابی عملکرد آموزشی، فرایندی است که به‌وسیله آن، یک نظام آموزشی، در فواصل معین و به‌طور رسمی، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. هدف اصلی از ارزیابی عملکرد آموزشی این است که اطلاعات ضروری درباره تمامی جنبه‌های نظام آموزشی مورد نظر جمع‌آوری شود و در دسترس مسئولان قرار گیرد تا آنها بتوانند تصمیمات به‌جا و لازم را در جهت بالا بردن کیفیت نظام آموزشی اتخاذ کنند (کربر، بروک و پولیسی^۳، ۲۰۰۱، ۹۸).

دانشگاه اردکان در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ با نام «مرکز آموزش عالی اردکان» فعالیت خود را آغاز و در دو رشته روان‌شناسی عمومی و راهنمایی و مشاوره در

1. Bharvad

2. Scriven

3. Kreber, Brook & Policy

مقطع کارشناسی به پذیرش دانشجو اقدام کرد. مرکز آموزش عالی اردکان در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ با تلفیق با دانشکده منابع طبیعی دانشگاه یزد که در شهرستان اردکان مستقر بود به «مجتمع آموزش عالی اردکان» تبدیل شد و در نهایت در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ با دایر کردن رشته‌های فنی و مهندسی به «دانشگاه اردکان» ارتقا پیدا کرد. این دانشگاه، هم‌اکنون دارای سه دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، فنی و مهندسی، کشاورزی و منابع طبیعی و یک آموزشکده مستقل دامپزشکی است. همچنین «مرکز آموزش عالی حضرت خدیجه (ص)» که تنها مرکز آموزشی ویژه خواهران در استان یزد است زیر نظر این دانشگاه است. هم‌اکنون (سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴) دانشگاه اردکان در ۲ رشته کاردانی، ۲۰ رشته کارشناسی و ۹ رشته کارشناسی ارشد فعالیت دارد. سایر دانشگاه‌های نوپا مانند دانشگاه اردکان می‌توانند مسیر اشتباهی را که دیگر مراکز آموزش عالی در کشور طی کرده‌اند، اصلاح کرده و با استفاده از تجربه آنها، رویه بهتری را برای دستیابی به اهداف خود طی کنند. لزوم این کار، برنامه‌ریزی مدون و مستمر و تهیه چشم‌انداز دانشگاه و نحوه رسیدن به آن است. هر طرح و برنامه‌ریزی برای دانشگاه باید با استفاده از ارزشیابی دقیق و مستمر باشد و روند موفقیت آن بررسی شود. بنابراین، برنامه‌ریزی در مورد عملکرد آموزشی دانشگاه، به‌عنوان مهم‌ترین هدف دانشگاه، باید به‌طور مستمر مورد ارزیابی قرار گیرد. این مهم در حالی است که تاکنون مطالعه‌ای در خصوص ارزیابی عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان انجام نشده است و در مورد دیگر دانشگاه‌های نوپا نیز مطالعات بسیار محدودی در این زمینه انجام شده است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

ارزشیابی عملکرد آموزشی، باید با آگاهی کامل از تمامی هدف‌های آموزشی، از جمله هدف‌های از پیش تعیین شده، هدف‌هایی که نظام آموزشی به آن دست یافته است و همچنین هدف‌های در حین دستیابی باشد (استیک^۱، ۱۹۹۳، ۸۷). همچنین ارزشیابی، زمانی نتایج قابل اتکایی فراهم می‌آورد که به‌طور جامع و با استفاده از منابع اطلاعاتی مناسب و طبق شاخص‌های مناسب، طراحی و اجرا شود (سیف، ۱۳۸۶، ۲۶). الگوهای مختلفی برای ارزشیابی تاکنون مطرح شده‌اند (سریون، ۲۰۰۷؛ استافل‌بیم و شینکفیلد^۲، ۲۰۰۷؛ استیک، ۲۰۱۳) و هر کدام ویژگی‌های خاصی دارند که بسته به نوع موقعیت ارزشیابی، یک الگو می‌تواند بر الگوی دیگر مزیت داشته باشد. به‌طور کلی،

1. Stake

2. Stufflebeam & Shinkfield

یک الگوی مناسب ارزشیابی باید جامع باشد، ملاک‌های آن روشن، واضح و قابل درک بوده و دارای شاخصه‌های ارزشیابی کیفی، کمی و قابل سنجش باشد (بارود، ۲۰۱۰، ۷۲). یکی از الگوهایی که تمامی سطوح، عناصر و مؤلفه‌های عملکرد آموزشی را به‌طور جامع و طبق شاخص‌های کمی و کیفی مناسب، ارزشیابی می‌کند، الگوی سیپ^۱ است (استافل‌بیم، ۱۹۸۳؛ هاکان و سول^۲، ۲۰۱۱).

الگوی ارزشیابی سیپ را استافل‌بیم در دهه ۱۹۷۰ در مرکز مطالعات و ارزشیابی دانشگاه اوهایو امریکا طراحی کرد (استافل‌بیم، ۲۰۰۳). این الگو با توجه به محدودیت ابزارها و تا حد زیادی ناکارآمد بودن راهبردهای ارزشیابی سنتی نظیر روش‌های پیمایشی و آزمون‌های استاندارد به وجود آمد (استافل‌بیم، ۲۰۰۷، ۲). این الگو، چهارچوبی جامع برای ارزشیابی در حوزه‌های مختلف از جمله عملکرد آموزشی فراهم آورده است. مهم‌ترین هدف ارزشیابی در الگوی سیپ بهبود عملکرد برنامه است. این الگو به دست‌اندرکاران برنامه کمک می‌کند تا با گردآوری اطلاعات به‌صورت منظم، برنامه خود را در جریان اجرای برنامه و در پایان اجرای آن اصلاح کنند (تسنگ و همکاران^۳، ۲۰۱۰، ۲۵۷). الگوی سیپ شامل چهار بعد زمینه، درون‌داد، فرایند و محتوا می‌شود و نام اختصاری آن نیز از حروف اول این واژه‌ها گرفته شده است.

اولین و مهم‌ترین بُعد ارزشیابی در الگوی سیپ، ارزشیابی زمینه‌ها است. در این ارزشیابی به نیازسنجی و توصیف نیازها، تعیین اهداف آموزشی و اولویت‌بندی آنها انجام می‌گیرد. بررسی کلی جوانب عملکرد آموزشی و مشخص کردن نقاط قوت و ضعف برنامه از مشخصه‌های عمده ارزشیابی زمینه است (استافل‌بیم، ۲۰۰۷، ۲). در ارزشیابی زمینه، نیازهای اساسی و عمده مسائل آموزشی از طریق مصاحبه، سنجش عملکردها و مشاهده روند آموزش مشخص و حاصل این فعالیت‌ها به تدوین و اولویت‌بندی هدف‌های برنامه منجر می‌شود. درنهایت، ارزشیابی زمینه شرایط لازم را برای طراحی برنامه و قضاوت در مورد برون‌دادها فراهم می‌آورد (استافل‌بیم، ۲۰۰۳، ۳۷).

دومین بُعد ارزشیابی در الگوی سیپ، ارزشیابی درون‌دادها است. درون‌داد، شامل همه عناصری است که وارد هر نظام آموزشی می‌شود مانند استاد، دانشجو، بودجه و امکانات. هر نظام آموزشی با استفاده از درون‌دادها می‌تواند در جهت اهداف از پیش

1. Context, Input, Process & Product (CIPP)

2. Hakan & Seval

3. Tseng et al

تعیین شده خود حرکت کند و نیازهایی را که در مرحله ارزشیابی زمینه مشخص شده‌اند، برآورده کند. از جمله دیگر درون داده‌های هر نظام آموزشی، منابع انسانی، نیازها، آرمان‌ها، سیاست‌ها و آیین‌نامه‌ها است (مک‌لیمور^۱، ۲۰۰۹، ۳۶). در این ارزشیابی تمام عوامل مؤثر برای رسیدن به هدف‌های برنامه از قبیل راهبردهای آموزشی، تهیه منابع مالی و امکانات کمک‌آموزشی، آموزش نیروی انسانی و جدول زمان‌بندی اجرای برنامه بررسی می‌شود (استافل‌بیم، ۲۰۰۷، ۲). هدف کلی ارزشیابی درون‌داد کمک به تصمیم‌گیرندگان برای بررسی راه‌حل‌های گوناگون تحقق هدف‌ها و تکامل برنامه‌ها برای نیل به اهداف است. به مجریان برنامه‌ها نیز کمک می‌کند تا از فراهم آوردن درون‌داده‌های غیر لازم که باعث تحقق نیافتن اهداف می‌شوند، خودداری کنند (هاکان و سول، ۲۰۱۱، ۵۹۵).

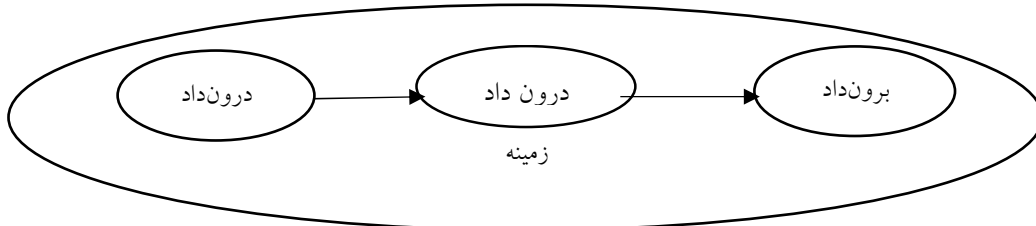
ارزشیابی فرایندها سومین بعد ارزشیابی در الگوی سیپ است. در این بعد ارزشیابی، جریان اجرای برنامه در عمل مورد سنجش قرار می‌گیرد و بنابراین مهم‌ترین ابزار بهبود و اصلاح عملکرد آموزشی است (تسنگ و همکاران، ۲۰۱۰، ۲۵۹). در این ارزشیابی با استفاده از مشاهده مستقیم و دقیق، چگونگی اجرای برنامه از جهات مختلف، شناسایی و با آنچه در برنامه پیش‌بینی شده، مقایسه می‌شود. میزان تطابق آنچه در عمل اجرا می‌شود با آنچه در برنامه پیش‌بینی شده، هرگونه انحراف، ضعف، کمبود و نارسایی احتمالی را مشخص می‌کند. حاصل ارزشیابی فرایند، شناخت چگونگی به اجرا درآمدن برنامه در دنیای واقعی و شناخت موفقیت‌ها و شکست‌های برنامه به اجرا درآمده خواهد بود (استافل‌بیم، ۲۰۰۷). در این بُعد از الگوی سیپ است که "قضاوت کردن" که مشخصه اصلی تعریف ارزشیابی است، در مورد برنامه آموزشی انجام می‌شود (مک‌لیمور، ۲۰۰۹، ۳۹).

چهارمین بعد ارزشیابی در الگوی سیپ، ارزشیابی نتیجه‌ها (برون‌دادها) است که در آن نتایج حاصل از اجرای برنامه مورد سنجش قرار می‌گیرد و هدف آن کمک به بهبود و توسعه پیامدهای مطلوب برنامه است (استافل‌بیم، ۲۰۰۷، ۲). این ارزشیابی در سه مرحله زمانی انجام می‌شود: الف- هنگام اجرای برنامه و پایان هر مرحله آن، برای پی بردن به چگونگی اجرای برنامه و موفقیت آن در رسیدن به هدف‌ها (محصولات)؛ ب- پایان اجرای کامل برنامه، برای پی بردن به میزان موفقیت کلی آن (برون‌دادها)؛ ج- مدتی پس از اجرای کامل برنامه، برای پی بردن به میزان پایداری و اثربخشی نتایج برنامه (پیامدها) (مک‌لیمور، ۲۰۰۹، ۳۸). هدف این ارزشیابی فراهم آوردن اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری درباره اثربخشی و کارایی برنامه است که به موجب

¹. McLemore

آن درباره ادامه یا قطع اجرای برنامه در مراحل بعدی تصمیم‌گیری می‌شود (استافل‌بیم، ۲۰۰۳، ۱). به عبارت دیگر، حاصل ارزشیابی برون‌داد، شناخت نتایج به‌دست آمده و فراهم آوردن اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری در مورد برنامه اجرا شده (ادامه برنامه، اصلاح و بازسازی برنامه در حوزه‌های مورد نیاز و یا توقف برنامه) خواهد بود (استافل‌بیم، ۲۰۰۷، ۲).

در زمینه استفاده از الگوی سیپ به‌منظور ارزیابی عملکرد آموزشی مدرسه‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در ایران، پژوهش‌های مختلفی انجام شده است. برای مثال، نتایج پژوهش علی‌محمدی و همکارانش (۱۳۹۲، ۲۰۵) در ارزیابی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان بر اساس الگوی سیپ نشان داد که وضعیت زمینه، درون‌داد، فرایند و کلیت دانشکده پزشکی کاملاً مطلوب و برون‌داد دانشکده نسبتاً مطلوب است. همچنین دانشجویان، وضعیت زمینه و استادان، وضعیت درون‌داد، فرایند، برون‌داد و کلیت دانشکده را مطلوب‌تر ارزیابی کردند. تذکری و همکاران (۱۳۸۹، ۴۴) نیز دوره دکتری پرستاری در ایران را با استفاده از الگوی سیپ ارزیابی کردند. نتایج مطالعه آنها نشان داد که مشخصات دوره و محتوای درس‌ها با توجه به فلسفه و اهداف رشته پرستاری همخوانی دارد ولی در بخش فرایند و اجرا مشکلاتی وجود دارد و حیطه برون‌داد به علت خوب اجرا نشدن قسمت فرایند، تحت‌الشعاع قرار می‌گیرد. زندوانیان (۱۳۸۵، ۱۳۹) نیز در ارزیابی جامع مراکز تربیت معلم استان خوزستان بر اساس الگوی ارزیابی سیپ گزارش کرد که زمینه جغرافیایی، اجتماعی-اقتصادی و فرهنگی مراکز تربیت معلم استان خوزستان از وضعیت نسبتاً مطلوب؛ درون‌دادهای مراکز تربیت معلم استان و فرایندهای ساختی/سازمانی، تدریس/یادگیری و خدماتی/پشتیبانی از وضعیت نسبتاً مطلوب و سرانجام محصول مراکز تربیت معلم استان از وضعیت کاملاً مطلوب برخوردار است.

شکل (۱) مدل مفهومی الگوی ارزیابی سیپ (استافل بیپ، ۲۰۰۳، ۴۴)

با توجه به اینکه دانشگاه اردکان، دانشگاهی نوپا است؛ ارزیابی مدون و مستمر عملکرد آموزشی آن می‌تواند موجب شناسایی کاستی‌های موجود در این زمینه و برنامه‌ریزی برای بهبود عملکرد آن به صورت سالانه یا دوره‌ای شود. پژوهش حاضر با توجه به در نظر گرفتن اهمیت ارزیابی عملکرد آموزشی دانشگاه‌ها، خصوصاً در دانشگاه تازه تأسیس اردکان، با هدف ارزیابی عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان با استفاده از الگوی ارزیابی سیپ اجرا شد. بنابراین با توجه به مدل مفهومی الگوی ارزشیابی سیپ که در شکل (۱) ارائه شده است، هدف این پژوهش تعیین وضعیت چهار بعد الگوی ارزیابی سیپ یعنی زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد عملکرد آموزشی در دانشگاه اردکان بود. با توجه به این هدف، سؤال‌های زیر در این پژوهش مطرح شدند:

۱. زمینه فراهم شده آموزشی در دانشگاه اردکان در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ از دیدگاه دانشجویان و اعضای هیئت علمی چگونه است؟
۲. درون‌داد آموزشی (عامل برنامه درسی، عامل بودجه، اعضای هیئت علمی) در دانشگاه اردکان در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ از دیدگاه دانشجویان و اعضای هیئت علمی چگونه است؟
۳. برون‌داد آموزشی (عملکرد دوره تحصیل و عملکرد آموزشی-پژوهشی) در دانشگاه اردکان در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ از دیدگاه دانشجویان و اعضای هیئت علمی چگونه است؟
۴. فرایند آموزشی (فرایند یاددهی-یادگیری و فرایند مدیریتی سازمانی) در دانشگاه اردکان در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ از دیدگاه دانشجویان و اعضای هیئت علمی چگونه است؟
۵. ارزیابی دانشجویان و اعضای هیئت علمی از عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ با یکدیگر متفاوت است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر، مطالعه‌ای مقطعی-توصیفی از نوع پیمایشی است که با استفاده از پرسشنامه، زمینه داده‌های هدف را بررسی می‌کند. جامعه پژوهش شامل همه دانشجویان دانشگاه اردکان در مقطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد که دست کم، یک ترم تحصیلی را گذرانده بودند و اعضای هیئت علمی دانشگاه در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ بود. تعداد دانشجویان بالغ بر ۱۴۸۰ نفر (در مقطع کاردانی ۷۶ نفر، در مقطع کارشناسی ۱۲۵۰ نفر، در مقطع کارشناسی ارشد ۱۵۴ نفر) و اعضای هیئت علمی ۴۶ نفر بود. با مراجعه به اداره کل آموزش دانشگاه و تهیه فهرست دانشجویان و اعضای هیئت علمی، ۳۴۰ دانشجو و ۴۱ عضو هیئت علمی با شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده از بین دانشجویان و اعضای هیئت علمی دانشگاه انتخاب شدند. حجم نمونه، با توجه به معیار حجم نمونه در جدول کرجسی و مورگان^۱ (۱۹۷۰) و با توجه به حجم جامعه تعیین شد. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته جمع‌آوری شد که به صورت فردی توسط شرکت‌کنندگان در پژوهش تکمیل شد. رضایت افراد برای شرکت در پژوهش جلب شد و به آنها برای محرمانه ماندن اطلاعاتی که در اختیار پژوهشگران می‌گذاشتند، اطمینان داده شد.

برای ارزیابی عملکرد آموزشی دانشگاه بر اساس الگوی سیپ از یک پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. این پرسشنامه بر مبنای مطالعات نظری در زمینه موضوع پژوهش و با الگوگیری از پرسشنامه هنجار شده ارزشیابی دوره دکتری تخصصی بهداشت باروری ایران بر اساس الگوی سیپ ساخته شد که توسط عبدی و همکارانش در سال ۱۳۹۳ طراحی شده بود. پرسشنامه عبدی و همکاران (۱۳۹۳) که روایی و پایایی و ساختار عاملی آن توسط سازندگان آن مورد تأیید قرار گرفته بود، دارای ۱۶۵ سؤال بود که با توجه به رشته‌های موجود در دانشگاه اردکان برخی از سؤالات آن تغییر داده شد و برخی دیگر نیز به علت مربوط نبودن به ساختار آموزشی وزارت علوم (رشته بهداشت باروری زیر نظر وزارت بهداشت است) و ساختار رشته‌های دانشگاه اردکان که زیر نظر وزارت علوم است، حذف شدند. درنهایت، با انتخاب و ویرایش برخی از سؤال‌های این پرسشنامه و اضافه کردن چند سؤال به آن، یک پرسشنامه ۶۵ سؤالی نهایی به دست آمد که دوباره به علت تغییر در پرسشنامه اصلی، برخی از ویژگی‌های روان‌سنجی آن بررسی شد. پرسشنامه نهایی شامل چهار بعد اصلی محتوا، درون داد، برون داد و زمینه بود که بعد زمینه شامل هیچ عاملی

1. Krejcie & Morgan

(زیرمقیاسی) نمی‌شد، اما بعد درون داد شامل عامل برنامه‌ریزی، عامل بودجه، عامل تجهیزات و امکانات؛ بعد فرآیند شامل فرایند یاددهی- یادگیری و فرایند مدیریتی؛ و بعد برون داد شامل عامل عملکرد آموزشی و پژوهشی و عملکرد دوره تحصیلی می‌شد. به‌منظور بررسی روایی پرسشنامه نهایی، شاخص روایی محتوایی^۱ آن را سه کارشناس متخصص بررسی کردند و برخی از سؤال‌ها بر اساس محتوا و هدف آزمون، ویرایش شدند. در بررسی مقدماتی، پرسشنامه در اختیار ۵ نفر از جامعه هدف قرار گرفت و محتوای سؤال‌ها از لحاظ نگارش، بررسی شد. پرسش‌هایی که از لحاظ دستوری و نگارش با توجه به نظر این افراد قابل فهم نبودند ویرایش شدند و به این ترتیب روایی صوری پرسشنامه نیز بررسی و تأیید شد. پایایی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۹۵ به دست آمد.

درنهایت، داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون‌های t گروه‌های مستقل و t تک نمونه تجزیه و تحلیل شدند. به دلیل اینکه، پاسخ‌های شرکت‌کنندگان به سؤال‌های پرسشنامه در طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از ۱ (کمترین توافق) تا ۵ (بیشترین توافق) متغیر بود، پاسخ‌هایی به‌عنوان حد مطلوب در نظر گرفته شد که از سطح متوسط یعنی ۳ بیشتر باشند. به همین دلیل، میانگین پاسخ‌های شرکت‌کنندگان برای سنجش وضعیت مطلوب عملکرد آموزشی، با عدد ۳ مقایسه شد.

یافته‌های پژوهش

میزان فراوانی شرکت‌کنندگان پژوهش حاضر از لحاظ جنسیت، مقطع تحصیلی (مربوط به دانشجویان) و دانشکده محل تحصیل در جدول (۱) ارائه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

¹. content validity ration

جدول (۱) فراوانی شرکت کنندگان پژوهش از لحاظ جنسیت، مقطع تحصیلی دانشجویان و

دانشکده محل تحصیل

متغیر	گروه	طبقات	فراوانی	درصد	متغیر	طبقات	فراوانی	درصد
جنسیت	اعضای هیئت علمی	مرد	۲۵	۷۰	دانشکده (اعضای هیئت علمی)	علوم تربیتی	۱۷	۴۱/۵
		زن	۱۶	۳۰		منابع طبیعی	۱۵	۳۶/۶
	دانشجویان	مرد	۱۵۰	۴۴/۱	فنی	۹	۲۱/۹	
		زن	۱۹۰	۵۵/۹				
مقطع تحصیلی	دانشجویان	کارדانی	۲۶	۷/۶	دانشکده (دانشجویان)	علوم تربیتی	۱۰۳	۳۰/۳
		کارشناسی	۲۷۲	۸۰		منابع طبیعی	۸۴	۲۴/۷
		ارشد	۴۲	۱۲/۴		فنی	۱۵۳	۴۵

همان‌طور که مشاهده می‌شود، تعداد مردان در اعضای هیئت علمی شرکت‌کننده در پژوهش بیشتر از تعداد زنان است به این دلیل که در پراکندگی جنسیت در جامعه نیز تعداد مردان بیشتر است. برعکس، تعداد زنان در دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش بیشتر از تعداد مردان است که به‌مانند مورد قبل، در پراکندگی جنسیت در جامعه نیز تعداد زنان بیشتر است. فراوانی دانشجویان از لحاظ ترم تحصیلی به ترتیب برای ترم دوم ۷۶ نفر (۲۲/۴ درصد)، ترم سوم ۴۷ نفر (۱۳/۸ درصد)، ترم چهارم ۸۳ نفر (۲۴/۴ درصد)، ترم پنجم ۵۷ نفر (۱۶/۸ درصد)، ترم ششم ۳۰ نفر (۸/۸ درصد)، ترم هفتم ۲۶ نفر (۷/۶ درصد)، ترم هشتم ۲۱ نفر (۶/۲ درصد) بود.

جدول (۲) میانگین (M) و انحراف معیار (SD) ابعاد عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان به تفکیک

دانشجویان و اعضای هیئت علمی

متغیر	بعد	هیئت علمی		متغیر	بعد	دانشجویان		هیئت علمی		متغیر	بعد
		SD	M			SD	M	SD	M		
زمینه	----	۰/۵۹	۳/۲۰	۰/۳۲	۳/۷۶	یاددهی- یادگیری	۰/۶۹	۳/۲۴	۰/۴۷	۳/۷۸	فرآیند
		۰/۶۲	۳/۲۲	۰/۴۸	۳/۶۴	مدیریتی	۰/۷۴	۳/۴۰	۰/۴۱	۳/۸۵	برنامه درسی
		۰/۵۴	۳/۲۱	۰/۳۱	۳/۷۱	نمره کل	۰/۶۸	۳/۵۷	۰/۵۳	۴/۱۰	هیئت علمی
درون داد	----	۰/۵۳	۳/۰۹	۰/۶۱	۳/۵۰	عملکرد دوره	۰/۶۳	۳/۱۵	۰/۴۶	۳/۲۱	برون داد
		۰/۶۵	۳/۱۶	۰/۷۶	۳/۵۶	آموزشی- پژوهشی	۰/۶۱	۲/۹۹	۰/۵۶	۳/۲۳	تجهیزات
		۰/۵۳	۳/۱۲	۰/۶۱	۳/۵۳	نمره کل	۰/۴۹	۳/۲۳	۰/۴۱	۳/۵۲	نمره کل

در جدول (۲) میانگین و انحراف معیار ابعاد عملکرد آموزشی دانشگاه بر اساس الگوی سیپ، به تفکیک گروه دانشجویان و اعضای هیئت علمی ارائه شده است. به دلیل مقایسه آزمون تی (t) تک‌نمونه بر مبنای حد وسط درجه لیکرت (۳)، میانگین‌های وزنی سؤال‌ها محاسبه و در جدول (۲) گزارش شد. از بین ابعاد الگوی سیپ، میانگین نمره‌های مربوط به بعد هیئت علمی، هم در دانشجویان و هم در اعضای هیئت علمی از سایر ابعاد بیشتر است. میانگین بعد تجهیزات کمترین نمره را بین ابعاد الگوی سیپ در دانشجویان دارد و کمترین نمره اعضای هیئت علمی در بعد دانشجویان و با اختلاف کمی در بعد تجهیزات است. به‌طور کلی، از بین چهار بعد، میانگین نمره‌های بعد زمینه هم در دانشجویان و هم در اعضای هیئت علمی بیشتر از ابعاد دیگر بود.

جدول (۳) نتایج آزمون t تک نمونه برای مقایسه میانگین نظرات افراد در مورد عملکرد آموزشی دانشگاه با حد متوسط (عدد ۳)

متغیر	بعد	گروه مطالعه	تفاوت میانگین	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی داری	
زمینه	---	هیئت علمی	۰/۷۸۲	۸/۴۲۷	۴۰	۰/۰۰۰۱	
		دانشجویان	۰/۲۴۵	۵/۰۳۶	۳۳۹	۰/۰۰۰۱	
درون داد	برنامه درسی	هیئت علمی	۰/۸۴۶	۱۰/۵۴۶	۴۰	۰/۰۰۰۱	
		دانشجویان	۰/۴۰۰	۷/۷۰۰	۳۳۹	۰/۰۰۰۱	
	هیئت علمی	هیئت علمی	۱/۱۰۵	۱۰/۶۳۹	۴۰	۰/۰۰۰۱	
		دانشجویان	۰/۵۷۰	۱۱/۸۶۶	۳۳۹	۰/۰۰۰۱	
	دانشجویان	هیئت علمی	۰/۲۱۵	۲/۱۱۷	۴۰	۰/۰۳۱	
		دانشجویان	۰/۱۵۵	۳/۵۰۲	۳۳۹	۰/۰۰۰۱	
	تجهیزات	هیئت علمی	۰/۲۲۵	۲/۰۶۱	۴۰	۰/۰۳۹	
		دانشجویان	-۰/۰۰۳	-۰/۰۷۲	۳۳۹	۰/۹۴۳	
	نمره کل	هیئت علمی	۰/۵۲۴	۶/۵۱۹	۴۰	۰/۰۰۰۱	
		دانشجویان	۰/۲۲۸	۶/۵۹۴	۳۳۹	۰/۰۰۰۱	
	فرآیند	یاددهی- یادگیری	هیئت علمی	۰/۷۶۰	۱۲/۲۰۱	۴۰	۰/۰۰۰۱
			دانشجویان	۰/۱۹۹	۴/۸۰۴	۳۳۹	۰/۰۰۰۱
مدیریتی		هیئت علمی	۰/۶۴۳	۶/۷۹۱	۴۰	۰/۰۰۰۱	
		دانشجویان	۰/۲۱۸	۵/۰۳۴	۳۳۹	۰/۰۰۰۱	
نمره کل		هیئت علمی	۰/۷۰۶	۱۱/۶۴۵	۴۰	۰/۰۰۰۱	
		دانشجویان	۰/۲۰۸	۵/۴۲۰	۳۳۹	۰/۰۰۰۱	
برون داد	عملکرد دوره	هیئت علمی	۰/۵۰۰	۴/۱۹۵	۴۰	۰/۰۰۰۱	
		دانشجویان	۰/۰۹۲	۲/۴۵۷	۳۳۹	۰/۰۱۳	
	آموزشی- پژوهشی	هیئت علمی	۰/۵۶۴	۳/۷۸۴	۴۰	۰/۰۰۰۱	
		دانشجویان	۰/۱۶۰	۳/۵۲۲	۳۳۹	۰/۰۰۰۱	
	نمره کل	هیئت علمی	۰/۵۲۹	۴/۴۲۰	۴۰	۰/۰۰۰۱	
		دانشجویان	۰/۱۲۲	۳/۲۸۲	۳۳۹	۰/۰۰۰۱	

برای آزمون چهار سؤال اول پژوهش و بررسی عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان از آزمون تی (t) تک‌نمونه استفاده شد که نتایج آن به تفکیک گروه دانشجویان و اعضای هیئت علمی در جدول (۳) ارائه شده است. معیار حد وسط با توجه به درجه لیکرت پاسخ به سؤال‌های آزمون محقق‌ساخته، ۳ در نظر گرفته شد و میانگین وزنی افراد شرکت‌کننده در پژوهش با عدد ۳ مقایسه شد. همان‌طور که مشاهده می‌شود در نمره کلی چهار بعد زمینه، درون داد، فرآیند و برون داد، عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان هم از نظر دانشجویان و هم از نظر اعضای هیئت علمی به‌طور معنی‌داری بیش از حد متوسط بود. این تفاوت در زیرمقیاس‌ها (به‌جز زیرمقیاس تجهیزات از نظر دانشجویان) نیز معنی‌دار بود ($p < 0/05$). به عبارتی دیگر، در زیرمقیاس‌های ابعاد الگوی ارزشیابی سیپ نیز دانشجویان و اعضای هیئت علمی، عملکرد دانشگاه اردکان را در سطح مطلوبی گزارش کرده بود. فقط، عامل تجهیزات دانشگاه از نظر دانشجویان در حد متوسطی قرار داشت و بالاتر از معیار حد وسط (۳) نبود. مقایسه ابعاد الگوی سیپ نشان می‌دهد که با توجه به اختلاف میانگین‌های حاصل شده، هم از نظر اعضای هیئت علمی و هم از نظر دانشجویان، عامل هیئت علمی از وضعیت مطلوب‌تری نسبت به سایر عوامل برخوردار است. مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که از چهار بعد کلی الگوی سیپ، وضعیت بعد زمینه هم از نظر دانشجویان و هم از نظر اعضای هیئت علمی مطلوب‌تر از ابعاد دیگر بود. هیچ‌کدام از ابعاد الگوی ارزشیابی سیپ از نظر دانشجویان و اعضای هیئت علمی پایین‌تر از حد متوسط قرار نداشت که نشان‌دهنده عملکرد خوب آموزشی دانشگاه اردکان در زمینه امور آموزشی است.

جدول (۴) نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین دانشجویان و اعضای هیئت علمی دانشگاه اردکان در ابعاد الگوی سیپ

متغیر	بعد	تفاوت	T	DF	معنی داری
زمینه	--	۰/۵۴	۳/۸۴	۳۷۹	۰/۰۰۰۱
درون داد	برنامه درسی	۰/۴۵	۳/۰۲	۳۷۹	۰/۰۰۳
	هیئت علمی	۰/۵۳	۳/۸۵	۳۷۹	۰/۰۰۰۱
	دانشجویان	۰/۰۶	۰/۴۴	۳۷۹	۰/۶۸۵
	تجهیزات	۰/۲۳	۱/۸۱	۳۷۹	۰/۰۷۲
	نمره کل	۰/۲۹	۲/۹۳	۳۷۹	۰/۰۰۰۱
فرآیند	یاددهی - یادگیری	۰/۵۶	۴/۷۸	۳۷۹	۰/۰۰۰۱
	مدیریتی	۰/۴۲	۳/۳۸	۳۷۹	۰/۰۰۱
	نمره کل	۰/۵۰	۴/۵۷	۳۷۹	۰/۰۰۰۱
برون داد	عملکرد دوره	۰/۴۱	۳/۶۱	۳۷۹	۰/۰۰۰۱
	آموزشی - پژوهشی	۰/۴۰	۲/۹۳	۳۷۹	۰/۰۰۴
	نمره کل	۰/۴۱	۳/۶۱	۳۷۹	۰/۰۰۰۱

جدول (۴) نتایج آزمون تی (t) مستقل برای مقایسه میانگین دانشجویان و اعضای هیئت علمی دانشگاه اردکان در ابعاد الگوی سیپ و پاسخگویی به سؤال پنجم پژوهش را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مقادیر آزمون به‌جز در بعد دانشجویان و تجهیزات معنی‌دار است و بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در مابقی ابعاد الگوی ارزشیابی سیپ، اعضای هیئت علمی عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان را بهتر ارزیابی کرده بودند ($p < 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که زمینه آموزشی فراهم شده در دانشگاه اردکان هم از نظر اعضای هیئت علمی و هم از نظر دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش مطلوب بود. این یافته با نتایج مطالعات پیشین همسو است (علی محمدی همکاران،

۱۳۹۲؛ تذکری و همکاران، ۱۳۹۰؛ زندوانیان، ۱۳۸۵، آکپور، آلچی و کاراتاس^۱، ۲۰۱۶؛ اورتیز^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). آکپور و همکارانش (۲۰۱۶، ۴۶۶) در ارزیابی دوره آموزشی زبان انگلیسی در دانشگاه فنی یلدیز^۳ در ترکیه با استفاده از الگوی سیپ دریافتند که اگرچه استادان و دانشجویان در مورد امکانات دیداری-شنیداری، آموزش عادت‌های مطالعه و ارائه دانش انگلیسی در حوزه‌های مختلف، رضایت کافی نداشتند اما به‌طور کلی دوره آموزشی را مطلوب ارزیابی کرده بودند. در پژوهش مشابه دیگری اورتیز و همکارانش (۲۰۱۵، ۲۹۳) با بررسی دوره‌های زبان انگلیسی یک دانشگاه در کشور کلمبیا با استفاده از الگوی سیپ، کیفیت آموزشی دوره‌های برگزار شده را مطلوب ارزیابی کردند. همان‌طور که اشاره شد، ارزشیابی زمینه آموزشی به‌منظور فراهم آوردن یک زمینه منطقی برای تعیین اهداف آموزشی انجام می‌پذیرد و شامل کوشش‌های تحلیل‌گرایانه برای تعیین عناصر مربوط در محیط آموزشی به‌منظور شناسایی چالش‌ها، نیازها و فرصت‌های موجود است. ارزیابی زمینه به تصمیم‌گیری در طراحی برنامه‌ها کمک می‌کند (علی محمدی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۰۷). با توجه به این مسئله، دانشگاه اردکان از بدو تأسیس به‌صورت مرکز آموزش عالی تاکنون سعی بر این داشته تا نیازهای آموزشی دانشجویان را شناسایی کند و بسترهای لازم را برای تأمین نیازهای آنها به عمل آورد. دانشگاه اردکان در هر نیمسال تحصیلی نظرات دانشجویان را در مورد نیازهای آموزشی و سایر نیازهای درگیر در فرآیند آموزشی جویا شده و با گرفتن بازخورد از دانشجویان سعی بر این داشته تا زمینه لازم را برای برآورده کردن آن نیازها تأمین کند. برای مثال، با توجه به محدودیت مطالعه در خوابگاه‌ها، دانشگاه در دوره امتحانات با هماهنگی معاونت آموزشی و رؤسای دانشکده‌ها، در خارج از وقت امتحانات، چند اتاق را در هر دانشکده برای مطالعه دانشجویان تجهیز می‌کرد. سایت مطالعه کتابخانه دانشگاه نیز در این مدت برای مطالعه دانشجویان خارج از وقت اداری فعال بود. از دیگر فعالیت‌های دانشگاه اردکان در اهمیت به زمینه آموزشی فراهم شده به دانشجویان، ارزیابی نیازهای فرهنگی و اوقات فراغت دانشجویان در هر سال تحصیلی است. با توجه به این مهم، دانشگاه در هر سال تحصیلی برنامه‌ای برای اردوهای فرهنگی، تفریحی، زیارتی و سیاحتی برای دانشجویان دارد. خصوصاً اینکه با مشارکت مدیریت فرهنگی دانشگاه، بسیاری از این

^۱. Akpur, Alci & Karataş

^۲. Ortiz

^۳. Yildiz Technical University

اردوها با ارائه یارانه به دانشجویان و با کمترین هزینه برای آنها انجام می‌شود به طوری که تمامی دانشجویان با هر توان مالی می‌توانند در این اردوها شرکت کنند. از دیگر فعالیت‌های دانشگاه در اهمیت به نیازهای زمینه‌ای دانشجویان این است که معاونت دانشجویی دانشگاه اردکان با همکاری اعضای هیئت علمی نسبت به ایجاد یک صندوق خیریه با عنوان صندوق خیریه حضرت ابوالفضل (ع) اقدام کرده و هر ماه با موافقت بسیاری از اعضای هیئت علمی و کارمندان، مبلغی از حقوق ماهیانه اعضا برای کمک به صندوق برداشت می‌شود. از منبع این صندوق با هماهنگی معاونت دانشجویی، دانشجویانی که مشکلات مالی دارند شناسایی شده و برای رفع مشکل آنها اقدام می‌شود. بنابراین، در ارزیابی زمینه آموزشی که نیازهای دانشجویان اعم از نیازهای آموزشی یا نیازهای مرتبط با عملکرد آموزشی دانشجویان را بررسی می‌کند، دانشگاه اردکان با برنامه‌هایی که داشته موفق به فراهم کردن زمینه آموزشی لازم و توجه به نیازهای دانشجویان شده است.

نتایج پژوهش نشان داد که درون‌داد آموزشی فراهم شده در دانشگاه اردکان نیز از نظر اعضای هیئت علمی و دانشجویان این دانشگاه در سطح مطلوبی قرار دارد. این یافته نیز همسو با نتایج مطالعات پیشین است (نیکخواه و همکاران، ۱۳۹۰؛ زندوانیان، ۱۳۸۵؛ پاکدامن و همکاران، ۱۳۹۰). در تبیین این یافته نیز می‌توان گفت، برنامه‌ها و چشم‌اندازهایی که در دانشگاه اردکان به منظور تحقق اهداف آموزشی طراحی شده، احتمالاً اثربخشی لازم را دارا بوده است و به این مسئله منجر شده که درون داد آموزشی فراهم شده دانشگاه در سطح مطلوبی قرار گیرد. دانشگاه اردکان، علی‌رغم نوپا بودن توانسته است در حد توان خود کمبودها را در حوزه‌های آموزشی تأمین و درون‌دادهای لازم را در حوزه آموزشی فراهم کند.

درون‌داد آموزشی شامل چهار عامل برنامه درسی، اعضای هیئت علمی، دانشجو و تجهیزات می‌شود که در همه این موارد به جز عامل تجهیزات، از نظر دانشجویان و اعضای هیئت علمی دانشگاه، عملکرد دانشگاه اردکان در سطح مطلوبی قرار داشت. عامل تجهیزات نیز هم از نظر دانشجویان و هم از نظر اعضای هیئت علمی در سطح مطلوبی قرار نداشت اما پایین‌تر از حد متوسط نیز نبود و دانشجویان و اعضای هیئت علمی دانشگاه، تجهیزات دانشگاه را در حد متوسطی ارزیابی کردند.

در زمینه برنامه درسی، واحد نظارت و ارزیابی دانشگاه اردکان در هر نیمسال با جلسه توجیهی که با استادان هیئت علمی و مدعو دارد، نکات مورد نظر برای ارائه بهتر درس و رعایت سرفصل‌های مورد نظر وزارت علوم را متذکر می‌شود. قبل از شروع هر نیمسال، از طرف آموزش یک کپی از سرفصل مورد نظر برای هر واحد به

استاد مربوطه ارائه می‌شود تا وی بتواند دقیقاً بر اساس سرفصل‌های ارائه شده درس‌های مورد نظر خود را تدریس کنند. ضمناً برنامه زمان‌بندی هر نیمسال (شامل زمان انتخاب واحد، زمان حذف و اضافه، زمان حذف اضطراری، زمان برگزار میان ترم و...) قبل از شروع نیمسال هم در سایت دانشگاه و هم در تابلوهای اطلاع‌رسانی موجود در هر دانشکده، به اطلاع دانشجویان می‌رسد تا آنها در جریان جزئیات برنامه درسی نیمسال بعدی قرار گیرند. در پایان هر نیمسال نیز نسبت به زمان‌بندی و ارائه درس مطابق با سرفصل آموزشی از دانشجویان بازخوردهای لازم گرفته و به استادان منتقل می‌شود. مجموعه این فعالیت‌ها موجب شده تا درون‌داد آموزشی دانشگاه اردکان در زمینه برنامه درسی در سطح مطلوبی قرار گیرد.

همچنین دانشگاه اردکان با جذب اعضای هیئت علمی جوان و تخصصی در هر رشته تحصیلی، موجبات افزایش کیفیت علمی اعضای هیئت علمی را فراهم کرده است. دانشگاه اردکان با اینکه دانشگاهی نوپا است با توجه به ظرفیت خود، از اعضای هیئت علمی برخوردار است که همگی از فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های معتبر کشور بوده و از ظرفیت علمی بالایی برخوردارند. یکی از اهداف مهم هیئت جذب دانشگاه، جذب افراد نخبه کشوری در حوزه‌های تخصصی رشته‌های موجود در دانشگاه است. با این وجود، کارگاه‌های ارتقاء مهارت علمی و ضمن خدمت نیز در دوره‌های مشخصی برای اعضای هیئت علمی و استادان مدعو برگزار می‌شود تا سطح عملکرد اعضای هیئت علمی به‌روز باشد. این عوامل نیز باعث شده کیفیت اعضای هیئت علمی هم از نظر دانشجویان و هم از نظر اعضای هیئت علمی دانشگاه اردکان مطلوب باشد.

عامل دانشجو نیز در پژوهش حاضر نشان داد که کیفیت دانشجویان دانشگاه اردکان هم از نظر اعضای هیئت علمی و استادان در حد مطلوبی است. دانشگاه اردکان در سال ۱۳۸۸ با عنوان «مرکز آموزش عالی اردکان» با دو رشته روان‌شناسی و راهنمایی و مشاوره شروع به کارکرد و طی چند سال با روند خوب رو به رشد خود به دانشگاه اردکان تبدیل شد. با ارتقاء مرکز آموزش عالی به دانشگاه اردکان، این دانشگاه نزد دانشجویان شناخته‌تر شد و همچنین با توجه به وجود چندین رشته که در بین دانشگاه‌های دولتی استان یزد منحصرأ در اختیار دانشگاه اردکان است، رتبه‌های قبولی کنکور سراسری دانشجویان در دانشگاه بهتر شد و همین عامل باعث افزایش کیفیت دانشجویان دانشگاه شد. علاوه بر وجود رشته‌هایی که در استان یزد تنها دانشگاه اردکان مجری آنهاست، این دانشگاه با اخذ مجوز رشته‌های مختلف در مقطع کارشناسی ارشد باعث شد تا دانشجویان با رتبه‌های کنکور برتر، به‌قصد ادامه تحصیل

این دانشگاه را انتخاب کنند و موجب افزایش کیفیت دانشجویان دانشگاه شوند. به‌مانند مورد بالا، در این زمینه نیز کارگاه‌های مختلف علمی و آموزشی در زمینه‌های مورد نظر و نیاز دانشجویان در هر نیمسال به‌طور منظم برگزار شده تا کیفیت علمی و عملی دانشجویان بیش‌ازپیش ارتقاء یابد.

درنهایت، در عامل تجهیزات، بررسی‌ها نشان داد که کیفیت تجهیزات موجود در دانشگاه اردکان از نظر دانشجویان در حد متوسط است. این مسئله با توجه به نوپا بودن دانشگاه و کمبود منابع مالی که وزارت علوم در این سال‌ها با آن روبرو بود تا اندازه‌ای قابل انتظار بود. هزینه‌بر بودن کارهای عمرانی به دلیل نوپا بودن دانشگاه و نیاز به امکانات ساختمانی و سخت‌افزاری و همچنین تأسیس رشته‌های مختلف هم در سطح کارشناسی و هم در سطح کارشناسی ارشد موجب شده است تهیه امکانات تجهیزاتی مربوط به هر رشته زیاد به چشم نیاید و کاستی‌هایی در این زمینه وجود داشته باشد. با این وجود، چشم‌انداز سال‌های آتی دانشگاه اردکان به سمت کیفی سازی است و تخصیص منابع مالی مورد نیاز از سوی وزارت علوم می‌تواند این کاستی را به‌خوبی جبران کند.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که فرایند آموزشی فراهم شده توسط دانشگاه اردکان هم از نظر اعضای هیئت علمی و هم از نظر دانشجویان در سطح مطلوبی قرار دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های قبلی همسو است (علی‌محمدی و همکاران، ۱۳۹۲؛ تذکری و همکاران، ۱۳۹۰؛ هداوند و همکاران ۱۳۹۳). همان‌گونه که اشاره شد، فرایند آموزشی در الگوی سیپ شامل فرایند یاددهی-یادگیری و فرایند مدیریتی می‌شود که در هر دو مورد، وضعیت از نظر دانشجویان و استادان مطلوب بود. عملکرد دانشگاه در چندین مورد به افزایش عملکرد آموزشی در این حوزه‌ها منجر شده است. اول اینکه در پایان هر نیمسال، واحد نظارت و ارزیابی دانشگاه، ارزیابی دانشجویان از فردبه‌فرد استادان را بررسی کرده و بازخوردهای لازم را برای بهبود عملکرد آموزشی به آنها ارائه می‌دهد. همچنین سالانه، از طرف واحد نظارت و ارزیابی دانشگاه، برنامه‌های آموزشی مختلف مانند آشنایی با شیوه‌های تدریس مؤثر، آشنایی با نرم‌افزارهای مختلف آموزشی، استفاده از فناوری‌های آموزشی در تدریس و... برای اعضای هیئت علمی و استادان مدعو ارائه می‌شود تا آنها بتوانند تدریس مؤثرتری داشته باشند و فرایند یاددهی-یادگیری را تسهیل کنند. همچنین فهرست کتاب‌های موجود در کتابخانه دانشگاه در اختیار هر گروه قرار داده می‌شود تا به استادان مدعو گروه خود ارائه کنند و آنها بتوانند با توجه به جدیدترین و کامل‌ترین منابع در دسترس هر درس، کیفیت تدریس خود را ارتقا دهند. مجموعه این اقدام‌ها

دست به دست هم داده تا کیفیت یادگیری-یاددهی از نظر دانشجویان و استادان افزایش یابد.

از سویی دیگر، گروه مدیریتی دانشگاه، در شوراهاى مختلف دانشگاهی مانند شورای نظارت و ارزیابی، شورای آموزشی دانشگاه، شوراهاى گروه، دانشکده و... طبق برنامه زمان بندی که قبل از هر نیمسال مشخص می شود، در بازه های زمانی منظم تشکیل جلسه می دهند و به امور دانشجویان و دانشگاه رسیدگی می کنند. گروه مدیریتی دانشگاه شامل، رئیس، معاونان، رؤسای دانشکده ها و مدیران گروه، یک روز مشخص در هفته را صرفاً به پاسخگویی به دانشجویان اختصاص می دهند. هر چند وقت یکبار نیز مسائل مدیریتی دانشگاه با تشکیل جلساتی که با حضور مدیران دانشگاه و اعضای هیئت علمی و دانشجویان تشکیل می شود، نقد و بررسی می شود و مدیران با توجه به بازخوردهای لازم عملکرد خود را با توجه به نیازهای دانشجویان و دانشگاه، بازبینی می کنند. با توجه به این موارد نیز احتمالاً از نظر اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه، عملکرد مدیریتی دانشگاه اردکان در سطح مطلوبی بوده است.

در نهایت، نتایج پژوهش حاضر نشان داد برون داد آموزشی دانشگاه نیز که شامل عملکرد دوره آموزشی و عملکرد آموزشی-پژوهشی می شود در سطح مطلوبی قرار دارد. این یافته همسو با نتایج مطالعات پیشین است (نیکخواه و همکاران، ۱۳۹۰؛ پاکدامن و همکاران، ۱۳۹۰؛ زندوانیان، ۱۳۸۵؛ درودی و صالحی، ۱۳۸۵). یکی از مهم ترین دلایلی که عملکرد دوره آموزشی در رشته های مختلف دانشگاه هم از نظر اعضای هیئت علمی و هم از نظر دانشجویان مطلوب بوده، احتمالاً پذیرش بسیار خوب دانشجویان دانشگاه در رشته های تحصیلات تکمیلی با رتبه های خوب است. به طوری که بررسی عملکرد دانشگاه در سال گذشته نشان می دهد که تقریباً از هر چهار دانشجو، یک دانشجو در تحصیلات تکمیلی دانشگاه های وزارت علوم پذیرفته شده است. اگر به این آمار، قبولی دانشجویان در دانشگاه های آزاد را هم اضافه کنیم به آمار بسیار بالاتری می رسیم. این آمار هم از لحاظ کمی مورد توجه بوده و هم از لحاظ کیفی؛ به طوری که در آزمون سال ۱۳۹۳ رتبه یک کارشناسی ارشد رشته روان شناسی تربیتی از دانشجویان دانشگاه اردکان بود. همین امر عملکرد دوره آموزشی دانشگاه را از نظر دانشجویان و استادان بسیار بالا برده است. جذب بسیاری از فارغ التحصیلان دانشگاه اردکان در مشاغل دولتی و آزاد، خصوصاً در رشته های کاربردی مانند مشاوره و روان شناسی، علوم کشاورزی و منابع طبیعی و فنی و مهندسی در مشاغل آزاد که به آموزش های عملی خوب دانشجو نیاز دارند، عملکرد مطلوب دوره های آموزشی دانشگاه اردکان را نشان می دهد.

از سویی دیگر، بررسی تعداد مقاله‌های چاپ شده دانشجویان و اعضای هیئت علمی در کنفرانس‌ها و مجلات علمی معتبر نشان می‌دهد که اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه اردکان تاکنون بیش از ۳۰۰ مقاله در مجلات و کنفرانس‌های معتبر چاپ کرده‌اند که به نسبت تعداد اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه، تعداد نسبتاً بالایی است. این مسئله در حالی است که فقط ۹ رشته در حال حاضر در مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه اردکان وجود دارد که برخی از آنها هنوز به مرحله پایان‌نامه نرسیده‌اند. این امر نشان می‌دهد بسیاری از مقاله‌های دانشجویان، متعلق به دانشجویان دوره‌های کارشناسی است که در نوع خود بسیار مطلوب تلقی می‌شود. بررسی این مقاله‌ها نشان می‌دهد تعداد زیادی از آنها در حوزه علوم انسانی با تأکید بر بومی‌سازی علوم انسانی و در حوزه کشاورزی و فنی و مهندسی با تأکید بر رفع یکی از نیازهای بخش کشاورزی یا صنعت انجام شده‌اند که نشان‌دهنده کیفیت خوب این مقاله‌ها است. ضمناً، عملکرد پژوهشی اعضای هیئت علمی به‌طور مرتب از طریق معاونت پژوهشی رصد شده و امتیازات تشویقی برای پژوهشگران برتر در این زمینه در نظر گرفته می‌شود که خود باعث افزایش انگیزه افراد در این زمینه است.

به‌طور کلی، با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که علی‌رغم نوپا بودن، دانشگاه اردکان در مدت‌زمان کوتاهی توانسته است به معیارهای مطلوب آموزشی دست پیدا کند که این مهم با برنامه‌ریزی خوب مسئولان و تلاش اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه اردکان محقق شده است. بنابراین پیشنهاد می‌شود سیاست‌های آموزشی پیاده شده در دانشگاه اردکان که به هرکدام از آنها در اینجا به‌طور مبسوط اشاره شد، در دیگر دانشگاه‌های نوپا و تازه تأسیس کشور نیز به‌منظور افزایش عملکرد آموزشی اجرا شود. همچنین پیشنهاد می‌شود در چشم‌اندازهای آتی آموزشی دانشگاه نیز همین روند برنامه‌ریزی آموزشی ادامه یابد و برای اطمینان از روند رو به رشد و اصلاح سیاست‌های آموزشی، پس از طی دوره چهارساله، مجدداً برنامه‌ریزی متفاوتی برای ارتقاء عملکرد آموزشی دانشگاه شود و نتایج آن با استفاده از یک الگوی ارزشیابی مورد بررسی قرار بگیرد.

با این وجود، پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی بود که هنگام تعمیم نتایج آن باید به این محدودیت‌ها توجه داشت. از جمله اینکه در دانشگاه اردکان چندین رشته وجود دارد که تازه تشکیل شده و هنوز فارغ‌التحصیل نداشته است در نتیجه ارزیابی عملکرد آموزشی خصوصاً در زمینه ارزیابی برون‌داد ممکن بود با محدودیت‌هایی مواجه باشد. همچنین به علت محدود بودن تعداد اعضای هیئت علمی در زیرگروه‌ها (مانند زیرگروه درس‌های عمومی) و همچنین مشترک بودن برخی از استادان در

گروه‌های مختلف آموزشی، امکان تفکیک نتایج پژوهش بر اساس گروه‌های آموزشی وجود نداشت. با توجه به این محدودیت‌ها، پیشنهاد می‌شود ارزیابی عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان در طی دوره‌های مشخصی به‌طور مکرر انجام شود و عملکرد آموزشی دانشگاه در طی دوره‌های مختلف با یکدیگر مقایسه شود تا میزان پیشرفت دانشگاه مشخص شود. همچنین بهتر است ارزیابی عملکرد آموزشی دانشگاه اردکان در پژوهش‌های آتی با دانشگاه‌های مشابه دیگر نیز مورد مقایسه قرار گیرد و برای اطمینان از نتایج، از الگوهای دیگر ارزیابی مانند الگوی تایگر نیز در ارزیابی عملکرد آموزشی دانشگاه استفاده شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- پاکدامن، افسانه؛ سلیمانی شایسته، یداله؛ خرازی فرد، محمدجواد و کابوسی، رقیه (۱۳۹۰). بررسی میزان دستیابی به اهداف آموزشی گروه‌های آموزشی پرودنتیکس و سلامت دهان از دیدگاه دانشجویان دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران بر اساس الگوی ارزشیابی سیپ. *مجله دندان پزشکی*، ۲۴ (۱)، ۲۰-۲۵.
- تذکری، زهرا؛ مظاهری، عفت؛ نم‌نبات، محبوبه؛ ترابی‌زاده، کاملیا و فتحی، سولماز (۱۳۸۹). ارزیابی دوره دکتری پرستاری ایران (کاربرد الگوی سیپ (CIPP)). *مجله سلامت و مراقبت*، ۱۲ (۲)، ۴۴-۵۱.
- درانی، کمال و صالحی، کیوان (۱۳۸۵). ارزشیابی هنرستان‌های کار دانش با استفاده از الگوی سیپ (CIPP) به منظور پیشنهاد چارچوبی برای بهبود کیفیت هنرستانی‌های کار دانش: موردی از هنرستان‌های منطقه ۲ شهر تهران. *دوفصلنامه روان‌شناسی و علوم تربیتی*، ۳۶ (۱-۲)، ۱۴۳-۱۶۶.
- زندوانیان نایینی، احمد (۱۳۸۵). ارزیابی جامع مراکز تربیت معلم استان خوزستان بر اساس الگوی ارزشیابی سیپ (CIPP). *مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز*، ۷۶، ۱۳۹-۱۶۴.
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۸۶). *اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی*. تهران: انتشارات دوران.
- عبدی شهشهبانی، مهشید؛ احسان‌پور، سهیلا؛ یمانی، نیکو؛ کهن، شهناز و دهقانی، زهرا (۱۳۹۳). طراحی و اعتباریابی ابزاری برای ارزشیابی دوره دکتری تخصصی بهداشت باروری ایران بر اساس الگوی سیپ (CIPP). *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۴ (۳)، ۲۵۲-۲۶۵.
- علی محمدی، طاهره؛ رضائیان، محسن؛ بخشی، حمید و وزیرینزاد، رضا (۱۳۹۲). ارزشیابی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان بر اساس الگوی نظری سیپ (CIPP) در سال ۱۳۸۹. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، ۱۲ (۳)، ۲۱۸-۲۰۵.
- کرمی، ابوالفضل (۱۳۸۹). *آشنایی با آزمون‌سازی و آزمون‌های روانی*. تهران: انتشارات روان‌سنجی.
- نیکخواه، محمد؛ شریف، مصطفی و طالبی، هوشنگ (۱۳۹۰). بررسی وضعیت موجود و ممکن کاربرد شاخص‌های ارزشیابی از درون‌دادهای برنامه درسی دوره تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های اصفهان، صنعتی اصفهان و شهرکرد. *رویکردهای نوین آموزشی*، ۶ (۱)، ۷۵-۱۰۲.

هداوند، سعید؛ رحیمی، رضا و دارابی، مهدی (۱۳۹۳). اعتباریابی الگوی ارزشیابی سیپ در عملکرد مراکز آموزشی مطالعه موردی: شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران. فصلنامه پژوهش‌های رهبری و مدیریت آموزشی، ۱ (۱)، ۱۱۹-۱۳۶.

یارمحمدیان، محمدحسین (۱۳۸۳). کیفیت در آموزش عالی. مندرج در: *دائرةالمعارف آموزش عالی*. تهران: بنیاد دانشنامه بزرگ فارسی، ۷۱۰-۷۱۹.

- Akpur, U.; Alci, B. & Karataş, H. (2016). Evaluation of the curriculum of English preparatory classes at Yildiz Technical University using CIPP model. *Educational Research and Reviews*, 11 (7), 466-473.
- Bharvad, A. J. (2010). Curriculum evaluation. *Gujarat university*, 1 (12), 71-74.
- Hakan, K., & Seval, F. (2011). CIPP evaluation model scale: development, reliability and validity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 592-599.
- Karatas, H., & Fer, S. (2009). Evaluation of English curriculum at Yildiz Technical University using CIPP model. *Education and Science*, 34 (153), 47-60.
- Kreber, C.; Brook, P., & Policy, E. (2001). Impact evaluation of educational development programmes. *International Journal for Academic Development*, 6 (2), 96-108.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educ Psychol Meas*, 30 (3), 607-10.
- McLemore, A. (2009). The CIPP model. *American Chronicle*, 23 (3), 35-41.
- Ortiz, Q.; Isabel, D.; Muñoz Marín, J. H., & Sierra Ospina, N. (2015). CIPP Model-based Context Evaluation on an English Language Reading Comprehension Course at a Public University in Colombia. *Íkala, Revista de Lenguaje y Cultura*, 20 (3), 293-314.
- Stake, R. (2013). The countenance of educational evaluation. In M.W. McLaughlin & D. C. Phillips (Eds.), *Evaluation and education: At quarter century (Ninetieth yearbook of the National Society for the Study of Education)*. Chicago: Chicago University Press.
- Scriven, M. (2007). The logic of evaluation. In H.V. Hansen, et. al. (Eds), *Dissensus and the Search for. Common Ground*, CD-ROM (pp. 1-16). Windsor, ON: OSSA.
- Stufflebeam, D. L. (1983). The CIPP model for program evaluation. In *Evaluation models* (pp. 117-141). Springer Netherlands.

- Stufflebeam, D. L. (2003). The CIPP model for evaluation. In *International handbook of educational evaluation* (pp. 31-62). Springer Netherlands.
- Stufflebeam, D. L. (2007). CIPP evaluation model checklist. *Western Michigan University. The Evaluation Centre. Retrieved June, 2, 2009 at: https://www.wmich.edu/sites/default/files/attachments/u350/2014/cippchecklist_mar07.pdf.*
- Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models, and applications*. San Francisco: Jossey Bass Press.
- Tseng, K. H., Diez, C. R., Lou, S. J., Tsai, H. L., & Tsai, T. S. (2010). Using the Context, Input, Process and Product model to assess an engineering curriculum. *World Transactions on Engineering and Technology Education*, 8 (3), 256-261.

